

Pr. II 51/13

GLASNIK SLOVENSKI.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
št. 60 kr

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janczic

Št. 1.

V Celovcu 1. januarja 1859.

Bog.

(Zložil Miroslav.)

Stvar sem tvoja, stvarnik siloviti!
Tvoj življenja vsaki dih je v meni,
Um in serce je darilo tvoje,
Ti si večno, neizmerno bitje!

Kdo po cvetji kaže pot buceli?
Kdo postervi da plavuti bistré?
Kdo ubral je slavcu mile strune?
Kdo jelenu dal je berze noge?

Kdo je gaje, trate ozelenil?
Kdo cvetlice sejal po livadah?
Kdo drevesa sadil med pečine?
Kdo je stavil gozde po sterminah?

Kdo je vstvaril modrega človeka?
Kdo mu čelo proti věku dvignil
In izročil mu vladarstvo zemlje,
V persi dihnil dušo mu nesmrtno?

Kdo na skalo je naslonil skalo?
Kdo je skladał gore velikanske?
Kdo votline dolbel in doline?
Kdo je pogernil zemljo rodovito?

Kdo za rožo vé, kadaj ovene?
Kdo za prah, ki se od skale rusi?
Kdo za kapljo v morski globočini?
Kdo za červa, ki pregrudi deblo?

Kdo je vstvaril jezera, potoke?
Kdo razliva reke v širo no morje?
Kdo užiglje treske gromovite?
Kdo pošilja dež in roso belo?

Kdo je času dal perut ubežno?
Kdo narodom čudno pota meri?
Komu molji se molitev sveta,
In uklanja komu se človeštvo?

Kdo nad nami je razpel obnebje?
Kdo uterdil jasne svitlé zvezde?
Kdo združil mirno luno zvezdam?
Kdo žareči svit posodil solncu?

Tebi, večno bitje neizmerno!
Ki v prostoru, času konca nemaš,
Ki te čuti v sercu svojem človek,
Razumeti, viditi ne more!

Verjem, da si stvarnik vsemogočni!
Upam, da je duša moja večna!
Bolj te ljubim, kakor svet in sebe!
V prahu je pred tabo pesem moja!

Jerica.

(Spisal Janez Mencinger.)

I.

„Le ne vem, kakó bi začel!“ je djál že marsikdo, ki se k ni-
čemu ni znal pripraviti. Danes pa to premišljuje učitelj Jernej, ki se
v Krokarijo, na kraj svojega omikovavnega poklica. Vzrok tega
Glasnik 1859 — III, zv.

premišljevanja je bila pa zala mladenka, ki ga je na cesti dotekla s svojim vozičem. Bila je bolj po mestjansko oblečena, tudi ni sedela na vozu tako škerčena, kakor bi se bila dans pervikrat odpeljala od doma. Ko se je včasih ozrl nazaj, vidil je njene črne lasé in obervi, visoko čelo, žive oči, beli okrogli obraz, male usta in beli tanki vrat, kar ga ni zakrivala pisana svilnata ruta, in koj ga je mikalo zvediti, ali je njena govornica tudi tako lepa in prijetna, kakor je njena podoba; pa kakó če to storiti? Z voza stopiti in njenega spremljati, bi bilo nespodobno zanj, ki bo kmalu glava omike v celi soseski; tedaj mora v vseh ljudéh obujevati spoštovanje do sebe, ne samo v otrocih; od voza do voza govoriti, pa ni mogoče, ker kmečki vozovi močno ropotajo in kmečki vozači nad konji vedno upijejo. Pa kdor vraga, temu sreča pomaga; pomagale so njemu pa tudi znamenite prednosti krokarijske ceste, ker ta ni samo tako ozka, da se vozovi ne morejo srečevati, kjer bodi, ampak se tudi kakor modras vije čez griče in grape, da klancov ni konca ne kraja. Ko se pripeljejo do prvega klanca, stopi učitelj z voza in nagovori deklo z navadnimi domačimi besedami, in kmalu izvé, da je ona Jurčkova Jera z Zglavnika nad Krokarijo in da od tete pelje nekaj prediva in dva češka kolovrata; on pa pošteno poroča, da je novi učitelj krokarijski. Kmalu poskoči učitelj po navadi tudi na petje, in veliko je bilo njegovo veselje, ko sprevidi, da deklo bledé ume petje, kakor žaba na boben. Poln sladkega upa spremlja njen govor po vsakem klancu; k sreči je bilo klancov dokaj, tedaj tudi govorenja. Beseda besedo prinese, od petja se dalje pride na občutje in na petju, od čutov do serc, in o teh je toliko govoriti, da se ne morejo dalje. Vedno lepše je govoril, in še lepše mu je odgovarjala ona. Voz pa med vozéna stopata, in počasi krevsaje sprožita marsiktero o davno in pridelnih, o dragini in zaslužkih, in kar še vse pride kmetom na misel. Takó besedujejo dve uri; se ve da jaz vsega zapisati ne morem, tudi ne vem, ali bi postavil popred ta ali uni pogovor; pa knjižni stavčasi klela in se pridušala, kar se ne sme pisati; pogovor na vozu pa morebiti tudi vsakemu ne dopadal, tedaj rajši molčim.

Ko se zelena gora nazaj pomakne in se od daleč zablíči krogom tar krokarijskega zvonika, se poslovi učitelj od Zglavničanke, in odide za klance in raven usede na svoj voz. Grič se poníza in vsa krokarijska dolina se razgerne pred učiteljevimi očmi. Tu, si misli, je moj kraj, v katerem si bom glavo posivil, od tega zvonika mi bodo zakali zadnjo popotnico. Te otožne se pa prijema bolj vesela misel: bom morebiti srečo in veselje zadobil, tu se bom oženil. Jerica je in berbka, kakor šteje, tudi bogata; morebiti se je že danes kaj zvedela, ako pa ne, saj časa moč vse premore, in kdo na kmetih s seboj upal mene prekositi. Poravná se na vozu, klobuk si popravi, sušil pogleda, ali se je derži kaka slamica, ter zapali pogrošno smodko, mu ni le zató prav dobro dišala, ker je bila draga, ampak tudi

ker je bil tako poln veselja in upanja; počasi peljaje se po vasi, puhti sivi dim pod jabelčne veje.

Ko smo tudi mi v Krokarijo prišli, bi morebiti ne bilo bravcom nevšečno, popisa Krokarije zaslišati, saj so se že navadili krajepisov; in ne bilo bi prav, da bi Krokarija na vekomaj pozabljena ostala, ker je že skoraj vsak slovensk uljnjak z neizbrisljivimi bojami postavljen v album našega slovstva.

Od kod ime „Krokarija“, najpreiščejo starinoslovci. Iz krepkega pervega zloga se da posneti, da je silno staro; da je pa vas med prvimi po splošnem potopu zidana, dokazuje njena lega in zidava; naslonjena je namreč na pošev na podolgasti hrib, verh kterega je cerkev in šola, pod njim pa plan precej široka. Da je vas tako v hrib zarita, ima vzrok morebiti od tod, da se se voda ni popolnoma odtekla, ko so očaki Krokarijanov v te kraje prišli; Krokarijani sami pa terdijo, da so zató v hrib pohištva stavljali, da se jim bolji svet ohrani za polje, od kodar se v tisuč letih nabere že velik dobiček. Res je pa tudi, da se lože z brega, kakor navkreber vozi; naš kmet pa, kakor je znano, več na njivo zvozi, kakor raz njivo.

Plan pred vasjo je pa pregrajena: desna stran, ki se polagoma k senožetim in košati góri vzdiguje, je polje; leva ravna stran, od plota in dereče reke mejena, je pa srenjski pašnik. Lepa raven je, in sme se reči — pašniki so poezija kranjske zemlje. Tam vidiš, kako se otroci, up srenje in starišev, hoditi učé, kako ta in ta naredi stopinjce tri, pa cmokne na trebuh ali na herbet, pa ne jenja in si ne oddahne, dokler lastne teže ne zmaga; ali ti to ne pokaže tistih otroških let, ki jih še ne moreš pomniti, ali če bolj visoko misliš, prizadevanj današnjih dni, ktere tudi marsikoga pahnejo na nos. Tam pa žogo in svinko bijejo, in večí mladenči imajo keglíšče. Kaj jim hočeš še privoštiti? Drugo stran pašnika pa smeš maloruskim stepam prilikovati; na konjske čede, ki se ondi preletavajo in valjajo, postavi junaške Kozake, vzemi jih kar iz domače vasi, in navdihnil se boš mile sapice ukrajnskih narodnih pesem. Kakor se vidi, razložek med pašnikom in stepo ni velik, komaj tak, kakor med žabo in volóm.

Ne tako prevzetna in čila, pa bolj glasna je goveja čeda z mnogoglasno nevbranimi zvončki; nikomur se ne umakne, in stojé ali ležé po muhah maha in prežvekuje, ter mirnega očesa premišljuje, ali se trava ali seno bolj prilega njenemu visokemu poklicu; čednik pa za njo stojé, na gorjačo naslonjen, pruštof čez pleča, z očmi široko raven meri, vtopljen v sanje nekdajnih ali v nade in naključbe prihodnjih dni, ali morebiti v skledo politih žgancov; pa kedar zažvižga in zakolne, se vzdigne govéji trop, in sluša brez upora; on pa stopa za njim kakor vojskovodja.

Posred pašnika pelje cesta v vas. Sred vasi na hiši z nadstropjem je pa tabla z napisom „Bürgermeister der Gemeinde Rabensbühel“. To če reči, da imajo tu notri župana. Nedavno je bil župan sicer v

drugi hiši. Bil je lep, rejen, siv mož; je počasi govoril, pa vendar veliko povedal o nekdanjih pravicah in dobrih letinah. Spoštovali so ga vsi. Škoda, da ni brati znal, sicer bi do smerti bil županil. Sedajni župan pa zna pisati, in pravijo mu tudi „pisani župan“. On je še precej mlad, pa začel se je sušiti in kerčiti, morebiti od toliko pisarij, ker vse v vasi natanko zapisuje; celo srenjski bik je popisan v dvojnih bukvah, da se kaka zmešnjava ne vrine. Zato ima pa tudi od srenje neki še čez petdeset goldinarjev za črnilo in papir.

Pa ne gre misliti, da bi vse hiše tako lepe bile, kakor je onegavega župana; niste si dve podobni, tudi ne enako obernjeni, ampak postavljene so, kakor je svet nanesel. Iz tega se vidi, kako polni duha prostosti so bili naši očaki, ko ni sosed sosedu ukazoval, ampak vsak po svoji termi je zidal in gradil, kakor je hotel. Ali pa je vas morebiti starodavna naselitev samih nemških vitezov, ker še zdaj so hiše od zadaj ograjene; spredaj pa gnojnica dela mokro terdnjavo; še zdaj zapirajo duri na cesto, in skozi vertne noter in ven hodijo; celo okna na cesto so zabuhane z dervami, kakor bi se vsak bal uroka ali napada od soseda. Sadja imajo precej, pa je po stari šegi drobno in pozno zrelo; ko sem jaz šel skozi vas, so se veje nad cesto šibile, pa na tleh niležalo nobenega pečka; sam vrag vedi, ali sadje pobirajo, ali ga zato nič ni bilo viditi, ker so ravno gnali svinjarji prešiče skozi vas.

Krokarijani imajo precej polja in dobro obdelanega; rodovitno ravno ni, ker je v kamnji; preživljajo se pa že z njim, če ravno težko. Šembrano varčno živé, delajo pa, kakor črna živina; kaj se če, dan za dnevom morajo gledati, kako se bo ob pravem času plačalo, kar je treba, in se še za silo kaj prihranilo. Da imajo pa tako uborne hiše, in se tako terdno starih neródnosti deržé, tudi v njih revšini tiči; kako bo kdo vtegnil misliti, kaj tu in tam priporočujejo in vpeljujejo, ko ga skerb od zore do mraka podi po polji in po hribih, da še komaj jesti utegne; kdor pa denarja nima, se ga tudi želja ne prime, da bi kaj popravil in olepsal; saj zdaj sploh le v denarjih tiči moštvo in pogumnost. (Dalje prihodnjič.)

Rožmanova Alenčica.

(Slovenska narodna; zapisal, kakor čul, Gr. Krek.)

Je Rožmanu prišlo pismo tak,
Da treba mu bo soldata dat',
Pa nima nobenega lepga sinú,
Pa ima devet lepih hčert.
Alenčica zalá, najmlajši hči,
Očetu zdaj pravi in govori:

„Oče, vi pojte v Riden lep,
Kupite konjiča berzdega
Ino tud' puško in sablico,
Na koncu bo imela pangelc zlat,
Lih kakor ga ima višji soldat.“
Oče je šel v Riden lep,

Kupil je konjiča berzdega
Ino tud' puško in sablico;
Na koncu je imela pangelc zlat,
Lih kakor ga ima višji soldat.
Se Lenčica hitro usuknila,
Na konjiča urno je smuknila.
Je Lenčica dalječ dirjala,
Dalječ oj dalječ v ravno poljé.
Višji soldat v lini stoji
In takó pravi ter govori:
„Sem spoderči Rožmanov soldat;
Zensko teló je preserénó
Možko teló je prelepó;
Mi ga pa moramo skušati.
Peljimo ga h konjskim berzdam tje,
Če je to res možko teló
Bo berzde rado prebiralo,
Če je pa žensko to teló,
Jih še ne bo pogledalo.“
Ona je berzde prebirala,
Svojemu konjiču je eno kupila.
Višji soldat še govori:
„Mi ga pa moramo skušati,
Štenge mu z lojem namažimo;
Če je to res žensko teló
Bo gori in doli po štengah šlo,
In se bo milo zajokalo;
Če je pa to možko teló,
Bo gori in doli po štengah šlo
Pa kerhko bo zašentalo.“

Je Lenčica gori in doli šla
Pa je kerhko zašentalo.
Višji soldat še govori:
„Meni je prišlo pismo tak,
Da bomo šli vsi v pare spat,
Z menoj bo pa šel Rožmanov soldat.“
Alenčica pravi in govori:
Če pa gremo, le pojmo,
Orožje med nama ležalo bo,
Kdor mene skušal bo
Orožje moje skušal bó.“
Višji soldat še govori:
Kdor bo preplul veliko vodó,
Veliko vodó, vodó Donavo,
Spet lahko domú bo potlej šel.
Preplula je ona veliko vodo,
Veliko vodó, vodó Donavo.
Ko je priplula unkraj vodé
Snela je kapico doli z glavé;
Po herbtu ste padle ji kite dve,
Oj kitice dve, kot gajžle dve.
Višji soldat še govori:
„Do zdaj si bila moj berhki soldat,
Od zdaj boš pa žena moja.“
Alenčica pravi in govori:
„Kar je rečeno, je storjeno,
Jest pa zdaj spet domú bom šla
Imam domá jest grunte tri
In tudi goršega, kakor si tí.“

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje D. Terstenjak.)

I. Zvezde.

O zvezdah pripovedujejo štirski Slovenci, da so varovkinje živih. Kedar se človek narodí, užge Bog novo luč na nebesu; kedar pa človek umerje, se zvezda uterne in ugasne.

II. Sojenice.

Sojenice sodijo krivice ljudi. Dobile so kedaj tatú, kateri je ukradel pšenico in grozdje. To je pa največi greh, ker se pšenica in grozdje rabi pri sv. meši. Sojenice so ga obsodile, da je mogel vsak dan trikrat plavati čez Muro. Vsred Mure je bil stražen pondirek (mislim, da beseda pomenja ponirek od „nirati, submergere“). Tam ga je htela prijeti gerda kosmata pošast in potegniti v globoki brezden. Pa obsojenec je imel pri sebi podobico majke božje bistriške in je srečno prestal naloženo kazen.

Po vodo na studenec je neko jutro šla,
Na verč lončeni gorka solzica ji kaplja,
V spomin ji stopa jasno življenje davnih dni,
Pozneje britke skušnje — umreti si zeli.

V nebo oči povzdigne, poskoči ji sercé,
Po ozkem sem ji tiru Angléž naproti gré;
Kar biva v Smirni sužnja ni Franka vidila,
Kolena mu objame, z besedo vstavi ga:

„O mila zvezda moja, o angelj iz nebes!
Nebó te je poslalo, ne zapri mi ušes,
Naj Bog pod svitlim solncem razsveti tvoj obraz!
Na čerri zemlji reve ni veče, ko sem jaz!“

„Obdajal me je nékdaj minljive sreče raj,
V deželi tuji sužnja zdihujem britko zdaj;
Zaklale moža, sine brezbožne so roké,
Mi pred kolena vergle odsekane glavé.“

„Zarobile mi hčerko, ne vem če živa je,
Če hladni grob jo krije, če joka v robstvu se:
Odkupi me iz jarma za pet kervavih ran!
Povernil stokrat boče ti Bog na sodni dan.“

In stegne tujec roko, desnico ji podá,
Odkupi sužnjo vdovo iz jarma robskega;
Na morju bele jadra o vetru se napnó,
V domačo zemljo vdovo na Kíos odnesó.

Po hčerki poprašuje, saj mora zvediti,
Če prosta je alj sužnja, če v grobu že leži.
In zvé novico strašno pokoju serčnemu:
„Živi še v Carigradu kadunja Sultanu!“

Od ure te počitka, mirú ne najde več,
Sercé jo goni, tira, podi od doma preč;
Na pisan brod se vsede, prepelje v Carigrad,
Otetí mora peklu telesa svoga sad.

V serajske bele dvore ustopi brez ovér,
Na slonokostnem pragu objame svojo hčer:
„O zlata duša moja, pobegni! preč od tod!
Proklet to grešno hišo naš Bog je in Gospod“.

„O majka, Bog je velik, Mahmud prerok njegov!
Da prost je pot, med gjavre ne grem iz teh zidóv“.
Ta govor strese majko, omahne desna ji,
Neznana bol prešine ji žile in kosti.

Šumi ji po ušesih, na um se vleže mrak,
Spomin na prešle čase zagerne gost oblak;
Iz belih dvorov ide, na morskí breg-hiti,
Po bregu gor in doli rokó ljudem moli.

Ko tretje jutro zarja se v zoru zasmehljá,
Usmiljen ribič z barko do brega priveslá,
Spoznade njeno lice, na barko vzame jo,
Na Kiosu otoku pusti nesrečnico.

Kdo vé, če Kiošica še danšni dan živi,
Če ji še zgodba britka spomin in um mračí,
Če kaže še nesrečno rokó ljudem okrog;
Spomin in um ugasnil ji je dobrotni Bog.

Jerica.

(Spisal Janez Mencinger.)

II.

Kedar je človek brez opravil, se ga prime marsiktera misel tako terdovratno, da mu dokaj dela prizadene, preden je odpravi; če je pa več odpraviti ne more, je pa že pravi križ. Tako se je učitelj Jernej cele tri dni in noči ubijal z eno samo mislijo, ki se je sukala okoli Jerice. Ona mu je vedno bila pred očmi, in še po noči ni imel mirú. Serce mu je le za-njo tolko, oči so se topile, in nekaka nezmožnost udov in trudnost ga je vedno tirala v kak kot, kjer je na komolec naslonjen premišljeval, od kod je vendar Jerici taka moč čez-nj dana; vendar ni mogel družega iztuhtati, kakor to, da so le beli obraz, bistro černe oči in nje sladka govorica tako močno podkurile njegovemu sercu. Vprašuje se dalje: ali sme misliti, da bo tudi on premogel kaj enacih občutkov v Jerici obuditi. Lep sicer ni, pa je vendar čeden, kakor zerkalo kaže, je v nar boljših letih, zamore mirno in brez truda ženico in še kaj več preživiti, in je tako pohleven, da bo ona malo občutila peze zakonskega jarma. Jerica je pa tako mila in krotka, da jo upleni morebiti že s prvim naskokom. Nar bolja priložnost je ravno zdaj, zaželjeno toliko kratov pogrešano srečo v pest dobiti. Če v Jerici vsaj pol toliko ljubezni obudi, kakor je ima on, je zmaga gotova. Čas hiti; dokler je kaj upanja, jadrajmo za njim, da nas kdo drugi ne prehití. Pa kako bi ji ljubezen razodel, kako bi začel svoje snovanje?

Časa je dosti imel, se naučiti pripravne govorice; na vsak njen odgovor si je zmisлил tri nove vprašanja, presodil vse ovinke in napeljevanja, da bi ji le natanko in dokazljivo svoje misli v serce potisnil; le priložnosti ne izleže, ako ravno cele ure sedi pri glasoviru s podperto glavo, in zre po vsi rodovitni zemlji in po vsem nerodovitnem nebu, in nikamur ne vidi.

V takem trenutku, ko učitelj ravno nepremakljivo meri oblake sinjega neba, stopi nekdo v sobo in mu poterka na ramo. Učitelj plane kviško, in zdi se mu, da pol Jerice stoji pred njim; pa domišljevanje zgine, kakor megla pred solncem: bil je Krevsov Janez, ki je

ravno kar prikrevsaj iz bele Ljubljane na velike postopavne praznike. Stisne mu roko in smeje mu pravi: „Jernej! ali me več ne poznaš?“
Jernej malo bolj oči odprè in odgovori: „Prav zdi se mi, pa ne vem, če je res, da sva v eni klopi sedela. Ali ni bilo takó?“

„Se ve da! Ali se še veš spomniti, kako si ti ajdov kruh, jaz pa ovčji sir nosil v šolo in kaj se je nama enkrat zavoljo tega naložilo?“

„Kakor bi bilo včeraj. Toda malo časa sva bila vkupej; jaz sem kmalo doma ostal; pa imam vendar že službo in svojo hišo, kamur pridem; kaj si si pa ti v šolah pridobil?“

„Toliko da ne vem, kam bi se zdaj opertil; to ti pa rečem, da boljše je derva sekati, kakor osmo študirati. Bi že kam šel, pa“ — (z žugavcom pod palcom pomenca).

„Bo že Bog dal. Ali si mar tukaj doma? — „Kakó pa, ali ti ne dopade ta kraj?“ — „Presneto malo.“ — „Morebiti ti ho kedaj še prav zelo.“ — „Kako? saj mi že zdaj vse tako čudno gre.“ — „Kaj pa ti je, si mar — pazi, pazi jaz te že poznam.“ — „E kaj to; iz mene ne bo nikoli nič, pet let sem že učitelj, kmalo bom plešast, pa me vedno semtertje gonijo.“ — „Se boš moral kaj bolj stanovitnega poprijeti.“ — „Stanovitnega bi že kaj bilo, pa kakó se poprijeti, to je vrag.“ — „Sem djal, da te poznam, le urno povej, kje jo imaš?“ — „To je težko praviti, pa naj bo. Jaz sem eno na muho djal, in — ta je neka Jerica z Zglavnika.“

„Lej ga no, mojo sestrično! ni da bi djal, lepo dekle; če to ustreliš, kar abecedo na kol. Saj mi je davi pravila, da sta se nekaj časa skupaj vozila; prav z veseljem je pravila, kar sta se pogovarjala; in se je čudila, zakaj te nič ni na Zglavnik.“

„Ali res, Janez! ni mogoče! reci, da ni res.“

„Kako morem? le-to ti rečem, zanjo se že smeš pognati, in če si zraven tudi vrat zlomiš!“

„Pa veš kaj, Janez, strašno jo imam rad; nikoli bi ne bil verjel, da more človek toliko gorečnosti imeti; prosim, povej ji pri priliki tako nekoliko od strani, kakó in kaj, kakor veš in znaš. Izprašaj jo nekoliko; sembrano sem radoveden, kaj bo rekla?“

„Jaz bom pa že iz nje izlekel, kar bo moč, le to ti moram še povedati, da naš zdravnik za njo postopa, tega boš moral spodriniti.“ Ko pa učitelj besedo „zdravnik“ zasliši, ga speče, kakor bi vrelo maslo požerl, veselje in pogum mu upade. Kakó bi mogel misliti, da imajo v Krokarii, v takem kotu tudi zdravnika! Morebiti se je tudi nekaj gronkega iz svojih prejšnjih dni spomnil.

Janez je premembo na učiteljevem obrazu dobro zapazil, vendar ga opomni, naj gresta koj zdaj k zdravniku, da se z njim soznani, da bodo popoldne vsi trije na Zglavnik romali. Tedaj vzameta klobuke, in gresta po stezi doli v vas in v nadstropje županove hiše, kjer zdravnik stanuje. Na durih ima na tablici zapisano svoje imé; ko pa uči-

telj to zapazi, kar obledi, sape mu zmanjka, udere po stopnjicah doli in po stezi gori na svoj dom, kot bi ga volkovi gnali. Osupnjen gleda Janez za njim, pa gre k zdravniku.

Zdravnik je bil ves vesel, svojega prijatla čez deset mescov zopet zdravega in čverstega viditi; serčno se pozdravljata in si roke stiskata, od tod pa zaideta do skušenj in dogodb preteklih dni, in Janez marsikaj pove iz Ljubljane, kakor tudi zdravnik marsikaj iz Krokarije. „Meni se tako nekaj zdi“, pravi Janez za drugimi rečmi „da ste močno v ženitvanji, ali ste morebiti samo še mene čakali?“

„Ne vem ravno, če sem“, odgovori zdravnik, „govoré nekaj takega. Dobro bi bilo, precej bi priženil, in še tako modro, pridno gospodinj, pa ne vem, ali bo kaj ali ne. Jurčkovca sicer je že vsa moja, pa z Jerico še nisva tako daleč prišla, tudi ne vem, kaj bo vaš oče rekel, ki ima v tej reči tudi važno besedo.“

„Naš oče nimajo in ne morejo nič zoper vas govoriti; da pa vi dvomite, če vas ima rada, ne morem verjeti.“

„Pa je vendar proti meni še vedno tako merzla, kakor pervikrat!“

„Ste pa morebiti tudi vi premerzli?“

„Nikakor. Kamen bi se bil omečil mojim besedam, pa nje. lepa beseda ne gane.“

„Ali pa volja materna pri hčeri nič ne premore?“

„Pri Jerici ne, pred narobe.“

„O kaj bi se bali? Ne more vam spodleteti. Čez leto in dan ste že Jurček.“

„Pravi Jurček bi bil, ako bi se na to zanašal! Če mi spodleti, saj se vtegne še ktera druga dobiti; samo boljše je ni, kakor bi Jerica bila, to je res. Zavoljo nje bi še kmet hotel postati, ali to ni kaj zame?“

„In ona zavoljo vas gospá. Ali je ne mika gospejski klobuk?“

„Ne veliko. Ona je šentano v hribovsko kmetovanje zaburjena. Se ve da, med hribovci je izrejena. Pa jaz bi je vendar omikal in olikal. Tri zemlje, štiri konji, nove prostorne poslopja, to nekaj znese; s tem se lahko že v mestu živi, in nekaj bi tudi moja umetnost nesla. Ko bi si ona le kaj dopovedati dala!“

Zdravnik omolkne in čelo s perstom podpre.

Janez pa reče: „Novega učitelja smo dobili; ravno sem ga hotel k vam pripeljati, pa mi je izpred vaših durí potegnil naravnost domú; poznate li Jerneja Kavtarja?“

Zdravniku glava enmalo kviško švigne, in beseda, ki jo je na jeziku imel, se mu podere, vendar vpraša:

„Jernej Kavtar? saj je z mano na Dolenskem bil. Še tega nam je treba.“

„Pa ste mu morali kaj narediti, da se vas tako ogiba?“

„Ne jest. Le jezen je, ker meni, da sem mu jaz nevešto skujal. Tam doli ste bile namreč pri premožni hiši dve dekleti, katerih mlajša

in lepša je njega v serce zbodla. Veliko ur popoldanskih je pri njima zasedel, je ž njima prepeval, včasih celo tam kako pesmico zložil od ljubične lepote in svoje ljubezni. To je teklo kaka dva mesca; potem jaz pridem po opravkih v hišo, in včasih zraven pridem, ko so ravno prepevali, govorim kaj vmes, in vedno redkeje je prihajal; čez nekaj tednov ga več ni bilo. Od tod izvira njegova jeza, akoravno se jaz v njegove osebne zadeve nisem prav nič vtikal. Bog varuj tega! On je pa tudi čuden človek. Ta naj mu stori, kar koli hoče, rad ga bo imel; ta naj ga pa le po strani pogleda, že bo obraz spremenil, in kar zinil ne bo več. Ta, misli, se hoče norčevati, ta se mu za herbtom smeja in ta mu je še celo nevošljiv. Če se nanj nar prvo ne ozrete, bo že zamera, in kedar imá do vas kako nevoljo, pa mu vi še tako lepo in umno kaj prigovarjajte ali odrekajte, že misli, da imate kaj za ušesi, in nič ne opravite, le še shudili ga boste.“

Med tem se je pa učitelj po stolu zvijal, z rokami ob čelo in stegna butal, silile so mu solzé v oči in kri v obraz; nad sabo in nad vsem, česar je doživel, se togoti, da ima zopet vruga zraven sebe, ki mu novo jamo koplje. O ti gadovi — zaklinja, čem ti pokazati, da sem mož, in vidil boš, kako se zna ubog učitelj maščevati.

Vse žile mu je togota napela, in mu dala pogum, da bi se pred medvedom ne stresel; pa čez malo trenutkov mu zopet terdna volja odjenja, upehan pobesi glavo. Nezmožnost proti zdravniku in negotovost Jerine ljubezni ga kakor rabeljna zgrabite in veržete v obupno otožnost. Vpadejo mu udje in na glasoviru sloné premišlja cele ure svojo nesrečno osodo brez upa jo poboljšati. Pride popoldan, Janez pride ponj, pa duri so zaperte, ker zdaj se učitelj ne upa med ljudi; poskuša na glasoviru, pa ne da mu prijetnega glasú, poskuša brati, pa glava ne sledi besedam, ki jih oči ubirajo. Zgodaj, o mraku, se vleže, in spanje potolaži omagano dušo. Zdravnik in Janez se pa pri Jurčku veselita do terde noči.

Drugo jutro je Janez Jerico dal na izpraševanje; opravil pa le nič ni. „Pusti, pusti to, da se ne opečeš, mu je djala na zadnje. „Učen si, Janez, učen, pa te vendar bore kmetica v kozji rog spravi. Danes nič ne zveš, zato ker hočeš v tacih rečeh mešetovati; pa enkrat ti bom že povedala, kar se ti še ne sanjá ne; danes pa le pojdi v božjem imeni.“

Ni mu bilo všeč, da ga je tako okregala, pa kaj se če. On gre k učitelju in mu več dobrega pove, kakor je Jerica res rekla. To je bilo pravo zdravilo za učiteljevo bolno serce. Kot serna kviško plane, po sobi gori in doli koraka, in veselja si mane roké. Še dans se nameni na Zglavnik, naj pride kar hoče. V nadi in domišljii se stavlja za lipovo mizo pri Jurčku, šteje hlapce in dekle, jim reže beli kruh in tolsto meso. Že je prenesel glasovir v zgornjo sobo k Jurčku, kjer bo pokojno igral, kedar bodo hlapci orali in sejali, Jerica bo pa zraven njega stala in pela, otročiči se bodo pa kolen oklepali in stermeli v tako umetnega očeta. Slovo je dano šoli in orglam; truda in skerbi

je konec, in mir in veselje se mu smeja na stare dni. In kako radost mu bo prizadelo, kedar bo na okno naslonjen zerl po širokom polji, puhaje iz turške lule turški dim, in zdravnik bo memo hitel v prahu in potu, in mu vošil „dobro jutro“. Premajhna je soba, njegovo veselje obseči, tedaj prižge smodko in gre na sprehod po Krokarijskem polji. Njegove misli in dim iz njegovih ust se dvigujejo k oblakom; sosedje ga srečujejo in pozdravljajo, on pa vojaško prijema za klobuk, in še bolj vojaško stopa med cvetečimi ajdami in visokimi turšicami. Pride na Jurčkovo polje. „Vse to lepo polje,“ si misli, „bo moje, pa bolj trikrat bolj kot vse to ljubim tebe, mila Jerica; in bolj si cveteča in dušeka, kakor tvoja ajda, in bolj si tanka in zlahna, kakor turšica tvojega polja.“

(Dalje in konec.)

Od divjega moža.

(Zapisal v Martiniverhu J. Tušek.)

I. Eden je šel zvečer v malin, pa je sedel notri na klopi. Pa je prišel divji mož, pa se vsedel k njemu na klop. Ves je bil kosmat in z mahom poraščen. Ta se ga je pa tako bal, da je bil le tiho, in da ga ni hotel nagovoriti. Ko je nekaj časa sedel, je pa šel in djal: Ko bi me bil kaj prašal, bi ti bil veliko povedal; ker me pa nisi nič prašal, ti pa nisem nič povedal.

II. Dražošanje so hodili v Jelovco derva delat, so pa sabo jemali kruha pa mleka. Pa vsaki dan jim je divji mož vse snedel, tako dolgo, da so zapazili, kdo jim jemlje. So pa vzeli sabo žganja in vina in so to vkup zmešali. Potlej je prišel divji mož, je pa tisto popil, pa upijanil se in zaspal. Ko so prišli, so ga dobili pa zaperli. In povedal jim je od tiste železne rude, ki jo še zdaj kopljejo v Jelovci. — Dobra ruda! — Potlej so ga pa spustili. Ko so ga spustili, je pa djal: Imeli ste ga tička v pesteh, pa ste ga spustili. Ko bi ga spustili ne bili, bi bil vam še povedal, čemu je žica sred orehovega jedra.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

VII. Navje — Marje.

Od Navja — Marja pravijo Slovenci med Muro in Dravo, da naj rajši zvečer o mraku leče (leta) pod nebom. Nekteri pravijo, da so duše nekerščenih otrok v podobi črnih ptic; drugi pravijo, da so černe žene. Čuje se večkrat v zraku cvilenje od navja. Kdor se hitro spomni, in vodo iz bistrega potoka kviško verže rekoč: Kerstim te Navje v imenu Boga očeta, sina in svetega duba, ta je veliko dobrega storil. Navje pred njega poklekne v podobi angeljevi, in se mu zahvali. Kdor se pa Navji posmehuje, tega zakoljejo z ostrimi kremplji.

znanjajo „Pražske Nov.“ prve mesce tega leta obiskati svojo domovino v Melniku in tudi staroslavno Prago. Slavna priča njegove izvrstne delavnosti na Persiškem dvoru je ta okolšina, da je Dr. M. Polak vstanovil novo vseučilišče v glavnem mestu Teheranu in da je, ker popolnoma pozna persiški jezik, pred nedavnim na svitlo dal dve le-karski deli v tem jeziku, ki ji je tudi francozka akademija v Parizu močno pohvalila.

Besednik.

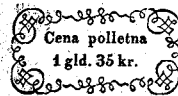
Skula. (J. Vijanski.) Čul sem to besedo pervikrat iz ust svoje ljube matere. Ko so me zobje boleli, mi je meso za zobom oteklo, in napravil se mi je v ustih nekak tvor. Majka so deli: „Skula se ti je naredila“. Nisem šče slišal popred te besede. Pogle-dal sem kar v naše slovarje pa — skule nisem našel. Slovo skula se rabi toraj za nemški „Zahngeschwür“. Gosp. A. Janežičev slovar ima za le-to besedo „zazobnica“. Čul sem potle šče od več drugih be-sedo „skula“. Morebiti jo šče na več krajih rabijo in morebiti je bolj prava in bolj domača, kakor pa „zazobnica“. — Ko sem hodil nekđaj po slovenskih hribih za zelišči, mi je povedala neka baba (Pohorci skoro vsaki ženski pravijo tako) za nekoje zeli te le izraze: skrėka, ro mánc, giv ovec. Nisem zapomnil, ktere zeli je tako imenovala. Mo-rebiti kdo drugi ve, katerim cvetkam grejo te imena? — Omenil je un-dan gosp. Kračmanov „Hudournikov“. Naj povem, da to ime se v moji domačii na često nahaja. Vem za kmete, katerim pravijo: Hudo-urnik, Hudovurnik ali pa Hudovornik. Odkod to ime, naj razsodijo drugi.

Narodni pregovori. (Zapisal Bl. Sušnik.) — Prekladamo z rame na ramo, s kola na kol (če na posodo jemljemo, da dolgove plačujemo.) — Je tak, kakor smertno kosilo (bled.) — Dobro živeti, srečno umreti, se pravi: hudiču rajtengo podreti. — Kedar konja lové, mu ovsa molé. — Dela ž njim, kakor svinja z mehóm (ga tepe in suje.) — Odlaski so odnaški (če se začne odlašati, se odnaša od dne do dne.) — Osla pošlji križem svet, nazaj ti pride uhát ko pred. — Martin v Zagreb, Martin iz Za-greba (se ni nič poboljšal.) — To se bo zgodilo, kedar bo v petek nedelja.

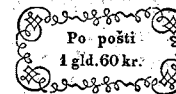
Listnica. G. J. P. Vse bomo po Vaši želji porabili in poskerbeli. Kar ste obljubili, le gotovo pošljite; g. F. Z. v G. Dobro došlo, želje zastran M. pesmi Vam vendar ne moremo spolniti. Le kmalu pošljite, česar ste omenili.; g. B. R. Bo v kratkem prišlo v natis; g. D. T. v M. Hvala. Ali imate že v rokah 4. zv. na-šega zgod. arkiva? Če ne, ga Vam pošljemo.; g. G. K. Obé pesmiči bomo pora-bili; eno že prihodnjič. Prosimo za omenjeni dopis; g. J. L. Hvala za poslano povestico za Zornico; g. L. M. Narodne pesmi bomo prihodnjič spet jeli razglaševati g. J. R. Ni za rabo; g. J. N. — k na D. Kmalu pride v natis.

Poprava: Na 33. str. v 8. verstí od spodaj naj se bere „starin“ mesto „strin“.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 4.

V Celovcu 15. februarja 1859.

3. zv.

Posvečenje.

(Spisal Gr. Krek.)

Kdo ve!

Za kaj da mi bilo je mlado sercé,
Kaj strune so pelé, slavile radé
Od poznega mraka do terdega dné?

Le njo,

Podala ki mi je v samoti rokó,
Navdala z nebeško lepoto okó,
Zročila mi liro, besede té ž njó:

„Prepevaj kot tiček iz gozda veselo,
Da bo po domovju širokem donelo,
Zdaj žalo, zdaj milo, pa radostnih tudi
Prebratí glasov nikdar ne zamudi;
Kreguljev se lahko od tgnil boš sili,
Ki zasledovaje te bodo čertili.“

Slovenija! storil bom, kar si učila,
Le tebi se struna bo vedno glasila!

Jerica.

III.

Ednajst je odbilo. Luna gleda znad orjaških oblakov na tiho zemljo, in vidi učitelja terdih stopinj korakati proti Zglavniku. Na glavi ima naš junak nenavadno nizek klobuk in sukňjo podvihano, prav kakor gorjanski kmet, pa v sercu nosi gosposko otožnost in očiščeno ljubezen, po kateri plava samo nekoliko sovraštva, kakor maščoba po juhi. Ako ravno mu je serce tako polno bilo, se je vendar še strah vanj vrival. Zrak je težak in soperčen, šumenje reke se zdaj od bližej, zdaj iz daljave čuje, kakor južna sapica poteguje. Krevsov pes na dvoru laja, da se od cerkve in griča razlega, in po noči se pa vse bolj čudno in neznano sliši. Kar na enkrat zasliši učitelj od polja grozen žalosten krik, da mu lasje stopijo po koncu, in čuti kot pajčevino po obrazu; pa vendar ne steče, temuč vleče na ušesa, in veselo pravi: To je dobro znamenje, lesica je zajca vjedla; in tako bom jaz učitelj — le-sica zajca — zdravnika pobožal, ako bo prišel na moje polje. In čuj, puška počí, da germi od daljnih gorá, in lesice in zajca je konec. Učitelju blisk in strel skoraj kolena polomi, vendar še serčno in ved-no terje stopa naprej in pride pred Jurčkovo hišo.

Z ceste se zmuzi tiho na vert, in tam v lunini senci poslušá, ali se v hiši še kaj giblje in glási, pa nič ne čuti in ne sliši; le serce

mu tako nabija, da ga je skoraj samega sebe strah. Prešteje okna in najde Jerino spavnico; pa do okna komaj doseže; kako bo še le govoril! Tam pod hlevom mu luna pokaže brusni stol; hrabrih rok ga učitelj pod okno postavi, stopi nanj in skozi okno pogleda; pa ako bi bila tisti večer luna svoj tek spremenila, in od polnočne strani posijala, bi bil morebiti v spavnico vidil, ali pa še ne.

Jerica je ravno legla, in ne bilo bi je treba buditi; tudi je precej zagledala in spoznala učitelja, pa ker je po dnevu lahko govorila, s komur je hotla, ni marala še po noči jezika obračati. Učitelj globoko izdihne; in kar je s tem izdihljajem izustil, ni moč popisati, tako pomenljivo je; poterka tiho na šipo, vse je tiho; poterka bolj glasno, pa Jerica ne zakašlja. Do tretjega gre rado; si misli, in še bolj pritisne, pa ona se še ne oberne ne. Malo počaka, serce mu upade, in obupno četertikrat udari, da vse štiri šipe zabrenčijo. Kar ga prime nekaj za vrat, in na tleh sta učitelj in nesrečni stol. Černo se mu naredi pred očmi, in možgani se mu prerahljajo. Pa neznane moči ga vzdignejo in zbrhitajo, ter iz treh gerl na enkrat čuje: „v korito ali za vino!“ „Kar ga hočete, da me le izpustite,“ izdihne omamljenec. Pa ne izpusté ga, ampak dva pod pazduho deržé ga peljeta pred duri; tretji poterka, in Jerica pride s prižgano svečo. Na vse gerlo se zasmeja in nazaj odskoči, da bi kmalo luč vgasnila, ko ga zagleda tako našemljenega in vklenjenega; on bi bil pa od zgoli sramote kar poginil, ako bi bil mogel. Ko fantje spoznajo, da so učitelja zgrabili, se lepo izgovarjajo in odpuščanja prosijo; da se mu pa za herbtom muzajo, je strašno gerdó. On pa molé sukno odviše in stopi v sobo, kakor tat v ječo. —

Prinese se vino, fantje se vsedejo za mizo, in Jerica tudi. Akoravno se je Jerneju pamet pretresla in ga sramota omamila, se mu vendar kmalo jezik otaja. Pa kaj pomaga vsa njena ljubeznjivost, saj učitelj pred toliko pričami vendar ne more razodeti, kar v globočini serca tako gorí, da se celo na licih in v očeh plamena svit pozna! Marsikaj malo od po strani pové in nateguje na to, kar bi ji rad povedal, pa akoravno je Jerica vse razumela, ji vragovi fantje vendar besede razlagajo in svoje opazke pristavljajo. Jerica pa predpertov trak na palec navija in vozla, včasí sosedá iz pod čela pogleduje, se nasmeja in zopet v tla ozira, kakor bi jo sram bilo. Učitelju ne ostane družega, kakor nekaj čertic resničnih in izmišljenih iz svojega življenja postaviti na pert. Ko ravno prav živo opisuje, kako sta se z zdravnikom vkupej ženila, stopi zdravnik v sôbo, ves vznोजen od nekega bolnika prisopevši. Učitelj je, kakor bi ga krop poparil; ker mu pa zdravnik s prijaznim pozdravom roko poda, si vendar povesta: kako sta neizrečeno vesela, da se na ptuji zemlji zopet vidita, in kolika sreča je nju doletela, da si bosta mogla zopet kot stara prijatla v družbi zimske in poletne večera krajšati. Zdaj pa še stara Jurčkovca pricaplja, ker stari ljudje sploh ne morejo spatí, ako ni vse tiho pri

hiši, posebno pa skerbne matere. Ponižno jo zdravnik pozdravi, in pokaže prihodnjega učitelja, ki ji pa ni mogel tako vidnega dopadenja obuditi; pa kdo more v taki klaverni uri vso prijaznost na enkrat obleči, in kdo je učitelju povedal, da so mati tako časti lakomni! Mati učitelja izprašuje, kar ji pride na misel, česar ni bilo malo, učitelj pa odgovarja in ne pozabi posebno veselih dni v zdravnikovi družbi pjasniti; pove, da ima zdravnik posebno lepo nevesto na Dolenskem; tode zdravnik mu kar prereže besedo, in se serdi, da tako rado priprosto ljudstvo okoli trosi in povišuje, kar le kolčikaj misli, da bi ategnilo res biti, in čudi se, kako da je mogla govornica celo učitelja preslepiti, saj vendar vsak pameten človek lahko previdi, da nikdar ne bo snubil dekleta, ki še komaj brati zna.

„Pa ste že šli pismo ravnat“, se vtakne učitelj v besedo.

„Pa ne ženitvanskega“, ga zaverne zdravnik, „le travnik sem od unega moža kupoval, zato sva šla pogodbo delat, pa se je razderla.“

„Da je taka, nisem vedel“, pristavi učitelj, „pa ste ji vendar o veliki noči pisali, da kmalo doli pridete.“

Na to zdravnik: „To je pa nekaj, pisal sem ji da; in bom šel enkrat doli, toda ne po njo. Imam tam še nekaj bukev, in neki kmet prav po eeni ponuja konjiča, ki bi bil ravno za mojo rabo. Uno pa vi gospod učitelj vzemite, saj je čedna in lepo poje; tudi vsakdo v soseski ve, da je vas bolj ganila kakor mene; idite ponjo zdaj, ko imate praznike. Kaj bi se ne ženili, vsaj imate službo in vse, česar je treba za ženitev. Če se med tem še jest oženim, se bom radovali v dolgočasni Krokarii, da bo veselje.“

Tako je djal in smeja učitelja v obraz pogledal, ki potrapljen oči pobesi, in več ne upa jezika zmajati. Pa ko bi ne bil, taka mevža, bi bil lahko zdravniku na konec prišel; ker pri Dolenki zdravnik ni samo učitelja spodrinil, ampak ji tudi precej trdno obljubil, da jo bo vzel; oče je že doto napravljaj, mati pa za poroko predla in šivala; le na doti se zavoljo kakih petdeset goldinarjev niso mogli pogoditi, preden je zdravnik svoje kopita v Krokarijo odnesel. Mati in Jerica sta imenitni, tako naglo končani pogovor, na kterege se je učitelj toliko zanašal, zvesto poslušale. Jerica meni, da za tim vendar le nekaj tiči; Jurčkovi se pa zdi, da tako umen in prijeten gospodič mora marsikteri dopasti, vsaka bi ga rada vzela; pa on je moder in izbiren, jih skuša in izbira, dokler prave ne iztakne.

Ko polnoči odbije, se gospoda vernetá domu. Zdravnik veselo zadremlje; učitelj se pa nemirno po postelji valja, ker mu pamet dokazuje, kako lepa priložnost je bila, o serčnih zadevah kramljati in o zdravniku resnico odgerniti; vest mu pa zdaj neusmiljeno očita, da je oboje tako zanikerno opravil.

Drugo jutro je bila obletna maša po rajnem Jurčku. Po maši gre Jurčkovca po osemletni navadi k gospodu župniku. Nar popred pové sinočno učiteljevo ponočevanje, potem pa prosi dobrega sveta o

Jerini možitvi, kakor sploh matere rade za svet prašajo, in ga tudi spolnujejo, ako jim je po volji. O možitvi sicer ni bila enakih misel z gospod župnikom, vendar se verne brez zamere domú. Kmaló potem pa gospod župnikova kuharica nekaj časnikov in drugih spisov k učitelju prinese, in ga povabi na kosilo.

Učitelj pregleduje časnike, pa misli ga ne morejo nesti do Pariza in Londona, temuč ga koj na Zglavniku doli položé; pa še tam ga malo časa pusté. Kot vihar ga ženejo pred gospod župnika. „Kaj vruga more neki to biti,“ sam pri sebi pravi, „da so me ravno danes na kosilo povabili, danes ko je petek, ravno na ribe? Kmaló pa vgane, da so gospod župnik vtegnili zvediti, kaj se je sinoči godilo. Kot šiba se trese in se boji hudega posvarila. Meni, da se mu strašna krivica godi: nikdar še ni ponočeval, kakor samo sinoči, nikdar še ni prestopil nar manjše učiteljske zapovedi, nikdar še ni slišal žal besede iz ust, ktere-rega si bodi predstojnikov; vendar koj pervikrat, ko je le malo pregrešil, ga že čaka nevihta, kakoršne še nikoli ni skusil, ki jo bo komaj prestati mogel. Kaj družega je vsega tega krivo, kakor njegova neumna ljubezen do tisté ošabne Jerice, ki noče čutiti, kaj je prava ljubezen, ki se zdaj z Janezom, tako visokim gospodom, smeja in raduje, da sta neumnega učitelja tako hitro na limance speljala? Obup o ljubezni in vedno večí strah pred gospod župnikom sta mu tako serce stisnila, da sklene v postelj léči in gospodu poročiti, da je bolan, bo raji jutri k njemu šel, ko se bo gospodu jeza polegla in terda beseda omečila. Mož beseda. Sleče suknoj, izjuje čevlje in tudi hlače, kar mu pride na misel stari pregovor: po hudi tovaršii rada glava bolí, in da bi vtegnili gospod župnik misliti: učitelj je zato obležal, ker se je preveč napojil. In kam se če djati, ako bi ga gospod župnik še celo obiskali, zvedši, da je obolel, koliko huje bi ga še posvarili? Tedaj nič ne pomaga se skrivati, nikakor ne more ubežati žugajoči šibi. Ker ga je pa kuharica zdravega vidila, bi se kmalo, ako se vleže, po vsi vasi razglasilo, da je učitelj samega strahú zbolel, in še bolj bi se temu smejali, kakor sinočnemu ponočevanju. Tedaj se učitelj vda v to, kar mora priti; da bi se pa bilo njegovo serce stoično vpokojilo, ne smemo misliti. Pa pustimo ga malo časa, da se zopet obuje in obleče, in poglejmo k zdravniku.

Tudi zdravnika je nekoliko glava bolela. Težko mu je djalo, kar je sinoči učitelj sprožil; bal se je, da bi učitelj ne vtegnil še huji burk vganjati, tedaj se danes že pred poldnem napoti na Zglavnik, da bi svojo reč bolj na gotovo spravil.

Med tem so pri Jurčku čuden zbor imeli Jurčkovca, Jera in Janezov oče, Krévs po domače, Jerim stric in varh, pameten mož in nar bolj veljaven v vsi soseski. On govori o možitvi ter pravi, da bo hiša pod zelo prišla, ako se bo še dalje vse s ptujimi ljudmi opravljalo, ako bodo hlapci na cesto hodili in po svojem in zase barantali, ako ne bo gospodarja, da bi sam kupoval in blago na terg spravljaj.

Veliko manj se je prikupčevalo, kar rajnkega ni več. In pogledajte Pikovega Jaka, ki je zdaj skoraj vso njih kupčijo na-se potegnil, kako od dne do dne bogatí, in še Jurčkovci vino prodaja, po katero je rajniki sam hodil.

Zdaj pa zdravnik v sobo stopi. Krevsu to ni všeč, in reče mu s prijazno besedo: „Prosim gospod zdravnik, počakajte nekoliko zvonaj, da se pogovorimo, ker imamo nekaj posebnega. Ali Jurčkovca ga nejevoljno zaverne: „Kar se pri naši hiši govori, vse smejo gospod zdravnik poslušati. Le vsedite se, gospod“.

„Tudi prav“, mirno Krevs pristavi, „bodo gospod zdravnik vsaj priča tega, kar govorim“.

Zdravnik se vsede, akoravno so se mu Krevsove besede močno zamerzile, brez žal besede, ker ne bilo bi zdravo z Jerinim varhom naskriž priti. Krevs pa nadaljuje:

„Tedaj, Jerica, ne gre delj z možitvo odlašati; vzemi moža, ki bo te napake odpravil, ki bo sam delal, kakor je rajniki. Taškošen pa ni vsak, kdor si bodi. Marsikteri misli in se baha, da vse ve, pa se k nar manjšemu delu pripraviti ne zna. Boljši je domač, kakor ptujec, ker svet in zemlja ni posvod enaka; boljši je človek v kratkih hlačah, kakor gospod: uni za zore vstaja, sam orje in seje, pozná lastnosti zemlje in vremena, in ve vrednost pridelkov in ceno truda; tega pa solnce v postelji obsija, ta okoli njiv le postopa, potem pa na popirji prerajtuje, koliko mernikov bo po vsejanih zernih pridelal; če se mu pa o svetem Martinu pridelek in rajtenga ne vjemata, če vidi, da so ga ogoljufali, na ktere se je zanašal, da kupčija gre rakovo pot, akoravno je ceno vsakega polovnjaka in vožnino za vsako miljo naprej prerajtal: si ne ve pomagati, ampak pero za uho in križem roke dene pa pravi: svoje denarce sem skupej spravil, da meni ne bo težko živeti, kako bo pa ženka in otročija živela, naj sami skerbé. To vama pravim, da ni še čas prišel, vse po gosposko napravljati, in samo gledati, kako se dela: gosposko življenje je snedno. Naredite pa, kakor hočete, le pazite, da se za vse žive dni ne zatelebate“.

Jurčkovco je to malo vjezilo, pa kar besede ne reče. Jerica pa pravi: „Ljubi stric, do zdaj ste me bili vedno veseli, in jaz sem vse po vašem совету ravnala; boste vidili, da bom tudi moža dobila, ki bo po vaši volji.“

„Bog daj“ odgovori Krevs, se zdravniku priporoči in gre.

Komaj Krevs duri zapre, zdravnik togoten kviško plane in za možem vpije: „Ti prekleti kmetavs! ti boš meni ukazoval pred durmi čakati? Ti zabiti hribovec, pač veš, kakošni so gosposki ljudje, ki nisi bil dalj, kakor na meji svoje njive? In še vpričo mene si upá, take povedati; mu bom že pokadil, da bo pomnil name. Kaj sem mu storil, da mi tako očituje? O modri Krevs, ako imaš toliko možganov v glavi, kakor gnoja v hlevi, me vendar ne spraviš od te hiše.“

„Lepo vas prosim, ne jezite se,“ ga tolaži Jurčkovca; saj ni nič hudega mislil; on sploh tako terdo govori; ne zamerite kmetu zarobljene besede.“

„Saj se ne jezim, ni vreden, da bi se. Pa se mi vendar za malo zdi, take pod nos dobiti.“

„Krevsu se mora malo prizanesti, odgovori Jurčkovca, on se je že navadil pri nas gospodariti, pa saj bo tega v kratkem konec.“

„In jaz bi njegovemu gospodarjenju konec storil, ako vi dovolite; Jerica je pa gotovo že prepričana moje ljubezni.“

„Prav natanko“, odgovori Jerica šaljivo,

„Tedaj mi tudi hočeš roko v zakon podati, saj to tudi mati želé; naj bo tedaj enkrat šale konec.“

„Danes pa vendar še ne, gospod zdravnik.“

„Jaz nočem več biti gospod zdravnik; ampak reci mi: Ljubi Jože, ali me hočeš vzeti?“

„Kaj bi vas prašala, saj ste sami rekli, da bi me radi. Vikala vas bom pa vedno; kako bi mogla tako učenemu gospodu ti rekati?“

„To vse ljubezen sabo prinese, draga Jerica!“ — „Koliko sem vam pa draga, ceni gospod?“ — „Bolj kakor morem izreči.“ — „To je pa več kakor resnica.“ — „Koliko pa ti mene ljubiš?“ — „Tako zelo, da ne morem izreči.“ — „To je pa tudi več, kakor resnica.“ —

„Ali zdaj ne vidite, kako sva enake ljubezni, ali si želite še kaj več?“

— „Samo še tebe želim, in za ves svet mi potem ni več mar.“ — „Potlej pa meni nič ne ostane.“ — „Saj ti vse dam, kar sem in imam.“ — „Pa imam vendar sebe rajši,“ odgovori Jerica, in smeja se se skoči iz sobe.“

Zdravniku pa se lica rudečijo in se kerčijo obervi, pa zopet se ne sme iztogotiti, kakor bi se hotel; oberne se k Jurčkovci in dé: „Ne vem, ali je danes obsedena, ali kaj? Taka še nikoli ni bila.“

„Pravi križ je ž njo,“ izdihne mati, „bolj ko je stara, bolj je termasta, in ene dni sem ven, še mene komaj sluša.“

„To mora nekaj posebnega biti. Pazite malo na njo, da kaj izvedete, če ne, dekletu se bo vse spačilo.“

„Jaz ne morem nič izvediti, in je tudi nič grajati ne morem; vse stori, kar ji ukažem, še nikoli se mi ni postavila; res je včasih pred vami malo preveč poredna; pa kakor jo jaz poznam, jo je pred vami le nekoliko sram, saj vem, kake so dekleta, in kako je to pri meni bilo: dekletu težko de, razodeti, kterega ljubi, vsake je nekako sram; pa le meni verjemite; ko vam enkrat obstoji, da vas ima rada, bo krotkeja kakor ovčica, ker ona je dobro dekletu; vi je ne poznate, kako zna pohlevna biti.“ — Tako je še dalj časa terdila in dokazovala, da je Jerica pošteno izrejena hči brez madeža.

Zdravnik, ki je že dolgo besedo na jeziku imel, pa odgovori: „Saj nikoli nisem dvomil, ali je dobro izrejena, ali ne; hotel sem le reči, da morebiti že koga družega ljubi.“

„O, to pa že ni res, gospod zdravnik. Jaz vidim vsacega, ki ž njo govori, in v nobenega se ni zagledala. Predlanskim sicer je bila nekaj časa malo bolj zamisljena, pa to je kmalo jenjalo. Vprašala je pa nisem zakaj, ker nikoli nisem z njo o takih rečeh govorila, da bi ji še bolj glave ne premotila. Zdaj jo bom pa že enkrat nekoliko posvarila in ji povedala, kako se ima proti vam zadržati.“

„Storite, mamka, kakor veste, da je prav; saj pri nji več opravite, kakor jaz.“

To izrekši prime za klobuk in palčico, se poslovi in verne domu, prvič v življenji s pobešeno glavó. Ne more zapopasti, kako bi njegova ljubezen tako nenavadno moč imela. Le spodlezovavca je povsod sledil. Pokaže se mu v podobi učitelja Jerneja; pa Jernej se mu prekilav zdi, Jerino serce v tako kratkem času odnesti, ko ga je sam tako dolgo prizdigoval. Od Krevsovih do Jerinih zadnjih besedi ni nič našel prijetnega, le zdelo se mu je, da je malo preveč zaoral, da bo treba iz novega bolj na terdno snovati.

Med tem je pa zopet Janez, kot krilatec in zvest prijatelj, učitelja tolažil zavoljo sinočne nezgode, in ga učil, kako naj zdaj z gospod župnikom, in potlej z Jerico govori, da se bo vse prav obrnilo. Na to se učitelj, kolikor more pogumno in serčno, napoti k gospod župniku. Plaho odbira pri kosilu ribje koščice in prijema za kozarec, ter vedno pazi, kdaj bo zaslišal hudo besedo iz gospodovih ust; pa gospod župnik so že iz njegovih prvih besedi presodili, da je mož ves nedolžen, da ne potrebuje nobenega svarjenja, in da gotovo ne bo nikdar več ponočeval; tedaj so sinočne reči le po verhu opomnili. Učitelj si je pa veseló oddahnil, ko je zopet farno poslopje za petami imel.

Tega in še mnogo dni potem je pa romal z zdravnikom na Zglavnik. Ko je zvedel, kaj se je med Jerico in zdravnikom govorilo, se je zopet navzel upa in veselja; tudi Jerica se mu je zdela vedno prijazniša, ker mu ni tako kratko odgovarjala kakor zdravniku, in mu vedno iz zadrege pomagala, ako ga je zdravnik v kozji rog vganjal. Zdravnik pa je menil, da Jernej nikakor ni Jerin malik, tedaj vendar le on, ako ne kak prav ptuj človek.

(Konec prihodnjic.)

Od osodnih božanstev slovenskih.

(M.) Mislilo se je do naj novejših časov, da niso poznali Slovenci osodnih božanstev, kakor so jih imeli drugi narodje: Grki, Latinci, Nemci. Ali zvedilo se je po povestih, naznanjenih lani in predlanskim po Novicah, da take božanstva tudi njim niso bile neznane. To so osodne boginje, ki se imenujejo Rojenice ali pa Sojenice.

brojiti. — Ča Bog zakasni, sakaseno ni. — Ki ima robe, se berzo prebuče (Bog lahko vreme menja). — K gospodi ne valja ravno pojt', nego gerbato (s pokloni in z dari). — Ne bi hotil za oko, ki mi va glavi sveti (nikakor). — Ostanite poli nas, neče na vas kapati (bomo imeli svo skerb za vas). — Bolje je Miholsko blato, nego Martinsko leto (za sijatov). — Ako sneg na zeleno goru pade, zimu razverže. — Mužu žena neumre (lahko drugo dobi). — Leplje je viditi živega tovara (osla), nego krepanega konja (bolje je malo gospodarstvo v redi, kakor veliko v neredi in v dolgih). —

Molitevník Farnesijev. V privatni knjižnici v Neapolju se hrani prekrasni in od vseh umetnikov občudovani molitevník kardinala Farnesia, kterega je bil l. 1546 slavni slavenski slikar Juli Klóvi s prelepimi slikarijami okinčal, ne pa umetnik Benvenuto Celini, kakor nekteri mislijo. Ne more se dosti načuditi človek krasoti njegovi; zatorej se čuva v tej bogati knjižnici s toliko skerbjo, kakor se le tako redka in edina stvar na svetu hraniti more. Čuva se knjiga, okovana z dobro pozlačenim srebrom, v zaklenjeni skrinjici, skerbno zagrnjena in zapečatená. Ceni se blizo 30.000 cekinóv. Ark. IV.

Perva lekarnica. Znano je, kako so sloveli v začetku srednjega veka Arabljani po svoji omiki in učenosti v matematiki, natoroznanstvu, lekarstvu itd. Veliko njihovih iznajdb se leskeče še dan današnji na obnebju ved. Tudi perva lekarnica ali apoteka se ima pri Arabljanih iskati, zakaj prvo tako napravo je bil osnoval kalif Almanzor l. 754 v mestu Bagdadu.

Smešnica (J. Železnikar). Neki kmet vpraša v mestu K. mestjana: „Perjatelj! kakó se pravi tem ulicam?“ — „To niso ulice,“ za-reži jezno mestjan, „to je gasa“.

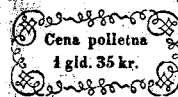
Listnica. Vrednik bi rad olepšal „Zornico“ s kako podobo; narljubša bi mu bila podoba kakega slovenskega pisatelja, n. pr. Jarnika, Kopitarja, Prešerna, Vertovca ali kakega drugega slovečega Slovenca. Naj mu blagovoli naznaniti, komur je znana kaka primerna podobšina, da se bo mogla po nji napraviti podoba za Zornico. G. F. in Š. v G. Valjavcove „pripovedke“ smo poslali z družtvenimi knjigami, prejemnega poterjila pa še nimamo od Vas; g. M. V. Vaše mične pesmice prihodnjic; g. F. C. Asonanco bomo razglasili kmalu; epično pesem pa v Zornici; g. D. T. Kmalu. Hvala vsem gg. podpornikom! G. M. B. v Z. Slovenski pregovori so še zmiraj raztreseni po raznih časnikih; nekaj jih je tudi v Majarjevih „Pravilih“ in v „cvetju slov. naroda“. Veče zbirke še ni.

Zastran pravde o kritiki. — Ker se še vedno kdo na novo oglasi zoper mene in moje „napake“, vidim, da bo z odgovorom treba počakati, naj vsi povedó, kar imajo na sercu. Še le potlej bom vsim od enem odgovoril. Zavoljo tih in drugih reči, kterih ne morem tu razlagati, moj odgovor ne bo več v „Glasniku“ hodil na svitlo, ampak iskati bo treba druge poti.

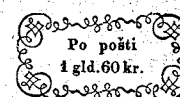
Fr. Levstik.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.

GLASNIK SLOVENSKI.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

St. 5.

V Celovcu 1. marca 1859.

3. zv.

Ljubez en.

(Zložil Miroslav.)

Zaljubile rožici,
Rožici prekrasni,
V žarek ste se nekadaj,
V solnčni žarek jasni.

Tudi je med njimi se
Perva obletela,
Glavico obesila —
Perva obledela.

Vertnica je serkala
Zlati žarek vedno,
Perva je med rožami
Razcvetela čedno.

Redko pa vijolica
V solncu se raduje;
Skrita v rosnih travici
Vedno še kraljuje.

Jerica.

(Konec.)

IV.

Čez nekaj dni je praznovala Jurčkovca svoj god. V gostje je povabila zdravnika in učitelja, in jima postregla z vsim, kar so znale pri ognju stvariti njene in Jerine umetne roké. Ona sta si pa tudi vse to zaslužila, ker sta ji toliko sreče vošila, koliko je ni na vsem svetu. Sedeli so v zgornji sobi. Ker je bil dan tako vesel in srečen, so se le od veselja in sreče pogovarjali. Vsak si svoj grad izzida v zrak, učitelj nar prvi takole: „Kar sem živ, nisem še nič dobrega užil. Komaj sem se navadil hoditi, sem se že moral prijeti dela. Dali so me v šolo; pa kaj mi je prineslo, si glavo ubijati: vse žive dni bom moral terde butice učiti abecede, in še v nedeljo se moram truditi in ukvarjati; svoj terdi zaslužek pa moram loviti od hiše do hiše. In to bo terpelo vse žive dni. Pa hotel bi kmetovavec postati z lepo hišo in dobrim poljem! Ob njivah bi postopal, na vreme in znamenja bi pazil; na stare dni bi pa po hiši posedal, in pokojno smerti pričakoval.“

„Tedaj bi si glave več ne beliti?“ vpraša Jerica?

„Kaj prida prinese, si glavo beliti, nadaljuje učitelj, v vseh bukvah je zapisana le nadloga in trud. Srečen je ta, komur ni treba se za druge truditi, ki dela, kar ga véseli, ki mu nihče na poti ni. Bolj ko se kdo v samotno odtegne, bolj je srečen. Tu v Krokarii ste še

srečni ljudje, strasti in poželenj ne poznate, ste zadovoljni s tim, kar vam podeljuje narava; med vami bi hotel ostareti in biti tak, kakoršni ste vi, pa Bog ve, kje me veselje čaka!"

Nató pravi Jurčkovca: „Tega niste prav povedali. Naši kmetje poznajo vse poželenja; in kako morejo zadovoljni biti, ker skoraj nič nimajo; pa ne vem, kako je to, da vendar vedno vriskajo in pojo. Jaz imam pa, hvala Bogu, skoraj vsega dovolj; vendar sem večkrat mislila, ko bi bila v Ljubljani gospá, kako bi bilo to lepó! Še vem, ko smo Jerico k birmi peljali, sem bila v gledišču, kakó mi je neizrečeno dopadlo; ako bi bila le še nemško razumela!"

Zdravnik tudi ne molči, ampak beseduje: „Kmet je zadovoljen, ker je neumen; on ne želi, cesar ne vidi; vidi pa šentano malo, in še manj pa previdi. Človek, ki po svetu hodi, si pa marsičesa želi. Jest sem sicer s svojim stanom zadovoljen, in ga že od nekdaj ljubim. Tudi sem že marsikaj veselih dni okusil, pa takih še nikjer nikoli ne, kakor tukaj v Krokarii, in jih bom še v prihodnje, ako privolite mamka in Jerica? Vendar lepše se v mestu živi; ako mi kdo le pet tisuč rumenih na roko da, bi popustil zdravilstvo in opravila, bi postopal, se ve da, le z ženico, kaj ne Jerica, po zimi po Ljubljani in Gradcu, bi hodil v gledišča in na plesišča, bi poslušal, kako med prijatli zamaški pokajo; po leti bi pa ženici skazoval ptuje mesta in dežele, in se ne zmenil za starost in smert; kedar pride, naj me pobere, kakor druge."

„Čudna gospoda sta," reče Jerica, „nikomur ni všeč, kar dela; se ve da, če ves božji dan postopata, vaju lahko take misli obhajajo."

„Pa jaz bi vaju že ozdravila; stavim, ako sta leto in dan od zore do mraka v delo vprežena, vaju bodo vse take želje minule, in zadovoljna bosta, kakor so naši kmetje."

Vse te pogovore razdere Pikov Jaka, ki stopi v sobo z bičem v roci, klobuk po strani in pruštof čez pleča. Zavriskati je hotel, pa zapazil je novega gospoda. Jerica mu gre naproti in mu pruštof odloži, zdravnik mu pa po možko rokó in kupico podá. — Niso se ga še danes nadjali, pa ker je hotel tudi nekaj godú okusiti, se je podvival. Vselej pa, kedar je prišel, so ga bili veseli ne samo Jurčkovi, temuč tudi vsi sosedge; in vse je gomazelo pri Jurčku, ker Jaka jih je imel za ušesi, da mu niso nikoli potekle. Vsede se k mizi, in začno mu ga nalijati. Sedel je med samo gospodo golorok; bil je velike čverste postave, širocih pers, rudečega obraza, černih kodrastih las, zdravnik pa skoraj po vsem obrazu kosmat, učitelj bleđ in suh, Jahéz pa tanek, kakor bi iz obleke skočiti hotel. Akoravno je med gospodo sedel, je vendar imel na obrazu nekaj gospodarskoponosnega, in sedel je tako, da bi ptujec mislil, da je kerčmar, ako bi vedno biča zraven sebe ne imel. Bil je še le trideset let star, pa je imel že svoje vozé in konje, akoravno ni od doma nič družega odnesel kakor bič. Vse mu je šlo po sreči; bil je vedno na nogah, utrudil se pa

ni nikoli. Kolikokrat je o mraku do kolena nadelan na Zglavnik privozil, potem pa cel večer prepeval in plesal, pa ko je drugo jutro dan zvonilo, ga že ni bilo nikjer viditi!

Da je danes mogel proti navadi že pred mrakom priti, ga je močno veselilo, in prav zgovoren je bil. Pravi, kaj se tu in tam po svétu godi, kaj ljudje o tem in tem govoré, kako je na Dolenskem slava ajdo požgala, da se bo vino podražilo, in še več družega, kar je vidil in slišal; samo učitelj je potihnil, kakor bi zahajajoče solnce tudi njegove misli mračilo; zdravnik je pa jezik verlo obračal, in se z Jakom tudi v kaj bolj resnobelega spuščal, kakor na živino in polje, na vino in terg, na kralje in cesarje; včasí je Jakova, včasí zdravnikova obveljala; kako pa; vsak je v svojem doma! Jerica jim je pa nalijala in nanašala, ali je pa na Jakovem stolu slonela, ter ga včasí, ko je nar bolj dokazoval, za uho pocukala, kar se mu je prav dobro zdelo.

Po Ave-Marii pride še Krevs ravno od mlatve, kar je spričevalo nekaj res, ki so se deržale las in obleke. „To je lepó," pravi, „tuleceli popoldan sedite dobre volje, jaz sem pa od kosila sem brez počitka sukal cep v roki. Ali mi niste mogli kaj doli poslati, da bi si bil gerlo poplaknil? Saj vem, jaz vam še v mislih nisem bil."

„To ni hudo," povzame Jaka; „jaz sem pa v toliki vročini prah požiral, vi ste vsaj v senci bili."

„Ali si ti tukaj," Krevs veselo odgovori, „še ogledal se te nisem, tako sem na mater hud. No, uni so pred praznovali, zdaj bova pa midva. Nama se bo še le prav prilleglo."

In vsede se k Jaku, ter začneta nekoliko bolj tiho govoriti. Nihče ju ni motil, in tudi ona se nista zmenila za druge.

Jurčkovca pa gospode prosi, naj malo zapojejo. Pripravijo se Jerica, Janez in učitelj, in zapojó nekaj prav lepih. Zdravnik in mati jih pa presojujeta; zdravnik ne more prehvaliti Jerice, mati pa učitelja. Po šesti pesmi se pa vname med Janezom in Jernejem prepir zavoljo pol glasú, in zedinjenega petja je konec. Učitelj sam pa zapoje novo pesem, ki jo je z napevom vred zložil Jerici na čast. Bila je prav umetno skovana, imela je štiri stavke, vsak stavek štiri verste, katerih začetne čerke so besedo „Jera" dajale. Le škoda, da je nsem v roke dobil. Vsi so ga hvalili, pa mu je pesem tudi iz serca tekla. Za Jernejem poskusi še Jaka ravno to pesem po starem smečkem napevu, pa Jerica mu jo iz rok izmuzne. Vsi so se Jaku smejali. Pesem je pa šla na drobne kosce; tako je naša Vandalka plačala štirnajstdnevni trud učiteljev.

To je bil pa konec vsega radovanja, ker stari Krevs izza mize vstane, in te besede reče: „Matern god je danes, in prav po gosposko nas je pogostila; ali bi ne bilo prav, da bi nam tudi hči kaj praznika napravila?" Ko mu to vsi poterdijo, dalje pravi: „Jera! skaži se prave korenine, in povej po pameti, ktereža ženina si si izbrala? Ko

smo ravno tukaj, mu bomo napili, on nas pa lahko koj v svate povabi. Enkrat ga moraš vendar le povedati, pa modro govori.“

Zdravnik in učitelj se vsedeta, sapa jima zastane, ter stermita v Jerico, ki stoji med Jakom in Krevsom in zarudé v tla pogleduje, kot bi besede pobirala, ter pravi: „Če že mora biti, naj bo; izvolila sem ga v sercu že davno; in že pred bi ga bila imenovala, ako bi bili ukazali. Sercé in pamet me je vleklo le k njemu. Le njega sem in bom ljubila, družega ne morem; on je pa moj Jaka.“

Učitelj se skoraj zgrudi na stolu, zdravnik pa kviško plane, kakor bi ga bil kdo izpod stola zbedel, in oba kmalo s čudno žalostnim glasom izdihneta; „Jerica! ali si me pozabila?“ Jurčkovca pa malo nejevoljna, vendar v sercu vesela spregovori: „Ljuba Jerica, ako bi bila pred kaj povedala, bi me ne bilo zdaj tako sram. Prav si storila, pa brez mene.“

Zdravnik se pa proseče k nji oberne: „Mamka, ali mi ne morete nič pomagati?“

„Ah, gospod zdravnik! Jerica naju je prekanila; proti vsakemu drugemu vam bi bila pomagala, ali proti Jaku ne vem kakó. Ko bi bila to le pred vedila!“

In Jerica še pristavi: „Ljuba mati! ne bodite nejevoljni, da vam nisem poprej nič razodela. Kako sem mogla, ker me niste nikoli nič prašali! Vi ste tudi drugači namenovali, pa ljuba mati, jaz sem kmečka hči, nisem bila v šoli po mestih; kako bi mogla biti gospá! Kako bi z gospodom v pokoji živeła, ker je drugači odgojen in vse drugači zapopada? kako bi ga mogla za zmirom na sé vezati, ko sem brez omike in znanja gosposkih navad? Vi pa, gospod zdravnik, ste ljubili le moje premoženje, da bi mogli brezskerbno živeti; ali bi vas pa ne bilo sram zarobljene kmetice po plesiščih in glediščih okoli mestnih gospodov in gospá voziti? kako bi me pogledovali? kako kmalo bi se me naveličali in se kesali, in kaj bi jaz reva na to početi mogla? In vi, gospod učitelj, ste me resnično ljubili. Pa vi ste pri meni le pokoja iskali. Ali ta se ne najde v kmetih, ampak samo v neutrudljivi delavnosti v lastnem poklicu. Ako so vas pa že take malenkosti ob pokoj in veselje djale, kako bi si mogli toliko skerbi zakona na glavo nakopati, in kako bi sebi in meni pomagali, kedar bi res prava nesreča prišla? Ali moj Jaka je cel mož; on ima milo sercé, zraven se pa ne boji nadloge, in ne veruje ne v srečo ne v nesrečo, ampak v Boga in lastno moč.“

Jaka ji roko podá in serčnega veselja ginjen izdihne: „Bog nam ohrani zdrave ude in pamet, in hvalili ga bomo!“

Čez malo tednov so ju poročili. Ne dolgo potem vzame zdravnik Dolenko; učitelj se je pa zarotil in zaklel, da se ne bo nikoli več ženil.

Slovenske humoreske.

(Po narodnih pravljicah spisal Vieko Dragan.)

Turki v Verbovcu.

„Turki pridejo — Turki pridejo — joj — joj — joj — turška sila!“ — Tako je kričal na dan sv. Mihela župan Gašpar Strašljivec v Verbovcu — ravno na dan svetega Mihela, kedar je po navadi veliki sejem v Verbovcu, in Halužani prinesó javorove čuture in žurče, Medžimurci lepo nabrane čizme, prekmurske gospodinje žolti koruzni kruh, bistri Ščavničarji mastno salo — ravno na dan sv. Mihela, — na kateri po navadi po kerčmah verbovskih zmanjkuje ročk in kupic in v bližnjih ogerskih golibah se ker vavo časti verbovski patron sv. Mihael.

„Turki pridejo — Turki — Turki — Turki“ — za županom kričijo vse verbovske babičke, za babičkami ljubeznjiva dečica, in krič in joj je bil tako velik, da so odleteli vsi vrablji in se v Muri poskrile vse ribice, da so v globoke luknje zlezli pohišni kebrji, imenovani žoharji ali šoštarji. Pod košato lipo se hitro zberó očetje mestjani in se posvetujejo, kaj bi bilo storiti. Priseženi mož Marka Tihotapec prvi začne govoriti in reče: „Naj, prvejše naj se vzame camelj iz našega velikega zvona, da se ne bode čul do turške meje. Takšnih bikov Turk ne poslušá rad, zato hitro v turen!“ Malo in veliko beži skokoma. Markó, silen korenjak, odveže camelj in ga buti skoz lino na trato zeleno, ktera se vleče okoli cerkve, ali joj! camelj pobije Markovo lastno žrebico, ktera je ravno bila ušla iz hleva in se bercala okoli sivih zidov stare imenitne cerkve.

Žrebica je zapustila žalostni svet, Marko pa je iz visokega turna preklinjal Turke in Horvate, kateri so Turke prek meje pustili. Župan Gašpar pošlje mladega Šumena Zavohoviča za ogleduha proti Lendavi, ker odondot je prišel glas, da Turk se približuje, vse požiga in kolje, in tolste vole vtika na močen raženj samó iz tega edinega vzroka, da dobi — mastno brado.

Šumen Zavohovič pride za dva dni nazaj in že prek Mure kriči: „Pridejo — pridejo — že so v Kaniži — joj — joj — joj —“ in ž njim kriči malo in veliko, kakor so kričali nekđaj sini Abrahamovi, ko so zagledali silnega velikana Goljata. Spet se zberejo očetje starešine pod košato lipo in se posvetujejo, kakó in s čim? — „Prosimo si pomoči od sosedov“ zakriči stari možak Kolman Modrovčič — „prosimo veččane Rakitovčane in Mužničane — sami ne moremo ničesar opraviti.“ — „Pa ne bodo hotli iti — ker smo si v prepiru zavoljo mej — saj veste oča Modrovčič, da je šla tožba do rimskega cesarja zavoljo pet tikev, ktere je rakitovski kovač ukradel na verbovskih njivah“ opominja priserčni mož Gregor Nepozabovič. „Takó